

PM från seminarium 3 av 4:

Vi uppfattar saker på olika sätt, men hur och varför?

Malmö 8 oktober 2013

Program

Facilitator: Anna Ranger, Reflekta Verksamhetsutveckling

09:00

Introduktion

Anna Tibbelin, Skånes vindkraftsakademi och Energikontoret Skåne

Workshop

Anna Ranger, Reflekta Verksamhetsutveckling

Vindkraft, planering och attityder

Jamil Khan, Miljö- och energisystem, Lunds universitet

Erfarenheter från kommunikation av Hallandsås-projektet och vindkraft

Mattias Hennius, E.ON

Workshop

Anna Ranger, Reflekta Verksamhetsutveckling

11:45

Avslutning

Vi är alla intressenter, låt oss kommunicera!

En förändring i vår närhet kan ge upphov till starka känslor hos oss människor. Varje persons uppfattning är unik och bygger på erfarenhet och kunskap, och vilken relation personen har till landskapet.

Om seminarier:

I samband med att de reviderade riksintressena för vindkraft presenteras, bjuder Skånes vindkraftsakademi, med stöd från Energimyndigheten och i samarbete med Energikontoret Skåne genom EU-projektet RES-Chains, in de skånska kommunerna, Länsstyrelsen i Skåne, Region Skåne till en seminariserie om vindkraft.

Seminarierien syftar till att vara kunskapshöjande och fokuserar på kommunikation kring vindkraft. Vi börjar med att titta närmare på hur svensk energiförsörjning ser ut, även efter 2020, och vilken roll vindkraft kan spela. Vi tar upp förutsättningar för vindkraft i de skånska kommunerna, Boverkets arbete med översiktsplaner och Länsstyrelsens samt Sveriges mål för vindkraft.

Kan vindkraft hjälpa till att göra medborgaren involverad i energisystemet? Vilken är kommunens roll gentemot medborgaren i den demokratiska processen kring vindkraft? Hur bildas attityder och hur uppfattar vi förändringar? Detta är exempel på frågeställningar som seminarierien lyfter. Vi avslutar med att bjuda in olika intresseorganisationer och låter samtalet med dem bli ett avstamp för det fortsatta arbetet.

PM:et är en sammanställning eller direktanvändning av föreläsarnas presentationer. Eventuella fel i återgivelsen av presentationerna ansvarar Skånes vindkraftsakademi för, och vi ber på förhand om ursäkt om några sådana finns.

1. Inledning

Anna Tibbelin, Skånes vindkraftsakademi och Energikontoret Skåne

Seminarieriet arrangeras av Skånes vindkraftsakademi med bidrag från Energimyndigheten, i samarbete med Energikontoret Skånes EU-projekt RES-Chains.

Skånes vindkraftsakademi bildades 2009 och är en ideell förening som ska verka för att på ett balanserat sätt öka utbytet av kunskap och erfarenhet mellan olika aktörer inom vindkraftsområdet i Skåne. Föreningen har idag 30 medlemmar och fungerar som en plattform för diskussioner kring vindkraft i Skåne. Målet är att samla intressenter för att tillsammans skapa ett rationellt samtal om vindkraften så att den kan utvecklas i samverkan med dem.

Energikontoret Skåne är ett regionalt energikontor som bildades 1998, med ekonomiskt stöd från EU. Verksamheten är en enhet inom Kommunförbundet Skåne och ska verka för energieffektivisering och ökad andel förnybar energi i energisystemet.

RES Chains är ett Södra Östersjöregionen-projekt med partners från Danmark, Litauen, Tyskland, Polen och Sverige. Projektets ambition är att öka andelen förnybar energiproduktion i regionen, genom studieresor, workshops, utställningar och studier av anläggningar.

Vid årsskiftet 2012 hade Skåne län 377 vindkraftverk med en installerad effekt på knappt 490 MW. Länet har därmed näst mest installerad effekt bland alla svenska län, störst installerad effekt fanns i

Västra Götaland. Totalt produceras 1 180 GWh el från vindkraft, jämfört med 1 083 GWh under 2011.

Skåne län har därmed nästan 14 % av den installerade effekten i Sverige år 2012 och 16,5 % av den totala elproduktionen från vindkraft. År 2011 hade Skåne län över 16 % av den installerade effekten och 17,7 % av den totala elproduktionen från vindkraft.

Flest vindkraftverk fanns fortsatt i Malmö stad, tätt följt av Eslövs kommun och därefter Kristianstad kommun. 48 av Malmö stads 50 vindkraftverk finns i vindkraftsparken Lillgrund i Öresund.

Totalt under 2012 byggdes 25 nya vindkraftverk i Skåne. De hade en totalt installerad effekt på 38 MW. Bjuv, Höganäs, Klippan, Landskrona, Simrishamn, Staffanstorp, Ystad, Åstorp, Ängelholm, Trelleborg, Svedala och Kristianstad tog nya vindkraftverk i bruk under 2012.

I Örskelljunga, Vellinge, Perstorp, Osby, Lomma, Burlöv och Bromölla fanns inga vindkraftverk (som är anslutna till elcertifikatsystemet.) år 2012.

Svensk vindkraft producerade i slutet av september 2012 för första gången över 7 TWh vindkraft.

Så här ser det ut i Skånsk media varje vecka.

Tidningsartiklar fulla med information om vindkraft.

Det är engagerade människor som går samman, det är stora organisationer som trycker på eller kämpar emot.

Det som framförallt kommer fram i skånsk media är de som går samman för att berätta att vindkraften inte passar in.

”Vindkraften möter massivt motstånd”, ”Vi kommer att slåss för vår bygd” är bara två exempel. Men ibland dyker positiva röster från engagerade individer som vill inspirera till mer vindkraft upp som artikeln ”Vill ha ännu mer vindkraft”

I allt detta sitter handläggare runt om i Skåne och handlägger vindkraftsärenden. Det sitter politiker och överlägger vindbruksplaner. Och strateger som funderar på hur deras kommun ska bidra till att stoppa klimatförändringarna.

Så här ser det ut på Energimyndighetens karttjänst Vindbrukskollen. De gula prickarna är vindkraftverk som handläggs.

Hur navigerar man genom alla åsikter?

Det här projektet började med att det var svårt att hitta information om vindkraft på kommunernas hemsidor. Polycys, antal verk, planerade verk, kontaktperson. Ja allt var svårt att hitta. Men några kommuner stack ut, bl.a. Hörby kommun. **Under fliken Bo och Bygga hittar man enkelt en vindkraftsflik.**

Vindkraft

Etablering av vindkraft regleras både genom plan- och bygglagen och genom miljöbalken. I vissa fall krävs både en anmälan enligt Miljöbalken och bygglov enligt Plan- och Bygglagen. Sådana ärenden handläggs av kommunen.

Miljökontoret och Plan- och bygghandläggningen samverkar vid prövningen av ärende gällande vindkraftverk. [Vad en anmälan för vindkraft bör innehålla \[Läs\]](#) (pdf 196 kB)

För vindkraftverk över 150 meter eller vid grupper av sju eller fler, krävs tillstånd enligt Miljöbalken. Det hanteras av Länsstyrelsen. Då krävs inget bygglov, men kommunen har ett veto i fråga om vindkraftverken kan tillåtas eller inte.

Planer gällande vindkraft

Kommunfullmäktige antog 2009 en [Vindkraftspolicyn \[Läs\]](#) med riktlinjer för etablering av vindkraftverk.

Pågående arbete sker med Tematiskt tillägg till översiktsplanen för vindkraft.

Prövning enligt Miljöbalken

Anmälan enligt Miljöbalken krävs för

- Enstaka vindkraftverk som är högre än 50 meter men högst 150 meter (inklusive rotorblad)
- Två eller fler verk som står tillsammans med höjd på högst 150 meter
- Ett verk på högst 150 meter som kommer att stå tillsammans med ett befintligt verk
- Större eller fler vindkraftverk än ovanstående kräver tillstånd hos Länsstyrelsen.

Prövning enligt Plan- och bygglagen

Bygglov enligt Plan- och bygglagen krävs

- För vindkraftverk högre än 20 meter
- Om vindturbindiametern är över tre meter
- Om kraftverket placeras på ett avstånd från gränsen som är mindre än kraftverkets höjd över marken
- Om kraftverket ska fast monteras på en byggnad

2. Workshop

Anna Ranger, Reflekta Verksamhetsutveckling

En förändring i vår närhet kan ge upphov till starka känslor hos oss människor, varje persons uppfattning är unik och bygger på erfarenhet och kunskap, och vilken *relation* personen har till landskapet.

Vi ska gemensamt identifiera hur känslor och kommunikation hänger ihop när vi jobbar med vindkraft. Vi ska lyssna på Jamil Khan, forskare vid LTH och till Mattias Henniuss presschef på E.ON. Vi ska träna genom att tillsammans tillämpa vad vi hört, på det info-material som Skånes vindkraftsakademi håller på att ta fram.

Vindval som är ett kunskapsprogram med forskning om vindkraftens påverkan på människor, natur och miljö. Programmet är ett samarbete mellan Energimyndigheten och Naturvårdsverket. I rapporten *Vindkraftens påverkan på människors intressen* (Vindval, maj 2012) står det så här om

The screenshot shows the Hörby Kommun website. At the top, there is a navigation bar with links for 'Företagare', 'Kommun & Politik', 'Media', and 'Turist'. Below this is a main menu with 'Hem', 'Arbete', 'Bibliotek & Kultur', 'Bo & Bygga', 'Fritid & Natur', 'Hälsa & Miljö', 'Resor & Trafik', and 'SK'. The 'Bo & Bygga' menu is expanded, showing a grid of sub-menus: 'Avfall & återvinning', 'Bygga, riva & förändra', 'HörbyBostäder', 'Miljö & boende', 'Vatten & avlopp', 'Sotning', 'Bo i Hörby', 'Energi- och klimatrådgivning', 'Hörby Industrifastighets AB', 'Planering', and 'Vindkraft'. A 'Vindkraft' button is visible in the bottom right corner of the grid.

I Hörby kommun finns 8 vindkraftverk. Kommunen handlägger ungefär 2 ärenden per år. De får en hel del samtal om vindkraft. **På deras hemsida** finns information om prövning enligt Miljöbalken och enligt Plan- och bygglagen. Vindbrukspolicyn finns upplagd och likaså information om vad en ärendeanmälan ska innehålla. I en separat flik hittar man pågående ärenden. Där lägger de ut alla handlingar gällande ärendet, och kan därför skicka ut ett enkelt brev till berörda då de får in ärenden till handläggning. Enligt kommun sparar detta tid och på miljön, och de kan enkelt hänvisa telefonsamtal till hemsidan. De får förmodligen in fler kommentarer kring nya vindkraftsärenden eftersom ärendena är mer tillgängliga, men Hörby kommun tycker att det främjar demokratin kring vindkraft. *Vindkraftshemsidor kanske är något för din kommun?*

attityder: en attityd är indelad i en tankemässig del, en känslomässig del och en beteendedel. Enligt Eagly and Chaiken (1993) är en attityd ett psykologiskt tillstånd där man utvärderar en särskild händelse antingen positivt eller negativt.

Den Europeiska landskapskonventionen, blev lag i Sverige 2011. Landskapet definieras i den Europeiska landskapskonventionen som: "ett område sådant som det uppfattas av människor och vars karaktär är resultatet av påverkan av och samspel mellan naturliga och/eller mänskliga faktorer." Konventionen har aktualiserat behovet av den lokala värderingen av landskapet.

Det är viktigt att den koppling som finns mellan rädsla för hur landskapet kan komma att förändras och människors minnen, identitet och livskvalitet tas på allvar i samband med vindkraftsetableringar. Pasqualetti et. al. (2002) menar att en förenkling av bakgrunden till motstånd kan göra att olika intressen i landskapet inte kommer fram. Det räcker inte med opinionsundersökningar för att förstå hur människor upplever vindkraft i landskapet, i sin omgivning.

Landskapsanalysen kan vara ett verktyg för att kommunicera. Att föra fram ett budskap och samtidigt få deltagarna att känna sig delaktiga, i exempelvis en vindkraftsprocess, kräver strategier.

Aspekter som Landskapskonventionen betonar:

- *Strategisk*: Arbetet ska utgöra ett planeringsinstrument som ska föregripa och förstå effekten av planerade eller pågående förändringsprocesser. Kartorna eller informationen bör kunna fungera som ett viktigt underlag för planering.
- *Holistisk/Sektorsöverskridande*: Hela landskapet ska beskrivas och dess historia kopplat till natur- och bruksvärden ska lyftas fram på ett sätt som belyser hur dessa värden samverkar.
- *Landskapet som resurs*: De funktioner, värden och processer som finns i landskapet och de krafter som påverkar och förändrar landskapet ska belysas. Förändringstakten i olika områden är också viktig att belysa.
- *Dialogbaserad*: Den Europeiska landskapskonventionen framhåller att landskapsanalyser/bedömningar ska bygga på en dialog med berörda människor, intressegrupper och myndigheter och inte som renodlade expertutsagor. Detta kräver en aktiv dialogprocess under hela arbetet (Berglund et al. 2011).

Människor har behov av att prata om sina värderingar och använder ofta olika nätverk för detta. Sådana nätverk blir allt viktigare ju mer abstrakt och motsägelsefull den information som ges är eller blir. Hammarlund (2005; 2010) menar att information om vindkraft ofta fokuserar på de regionala och nationella perspektiven, till attribut som; reducerade CO2 utsläpp, förnybarhet, låg miljöpåverkan etc. Vindkraftverk på den lokala nivån kopplas ofta till attribut som; visuell påverkan, buller, skuggor, oro för försämrade fastighetsvärden, negativ inverkan på kultur- och naturlandskap (Hammarlund 2005).

Kommunikation äger rum i ett fysiskt, psykologiskt, socialt och kulturellt sammanhang, och det finns en tendens till att försumma det sociala perspektivet.

- Det *fysiska* sammanhanget fokuserar sådant som plats, tid och yttre händelser.
- Det *psykologiska* sammanhanget handlar om tankar, känslor, erfarenheter, förväntningar, behov, stress och fördomar.
- Det *sociala* sammanhanget gäller identitet, relationer, makt roller och eventuella konflikter.

- Det *kulturella* sammanhanget utgörs av de värderingar, attityder samt den världsbild och det språk som delas av en grupp människor

För att personen ska känna sig trygg i samverkan med andra är det nödvändigt att förstå vad ett deltagande i en vindkraftsprocess innebär och kan leda till. Saknas den förståelsen, och om individen uppfattar att hans eller hennes åsikter inte tas på allvar, så uppstår en förtroendekris.

För att känna sig motiverad att delta i samråd och i planeringsprocesser krävs en förståelse för vad dialogen eller samrådet gäller och för vilka förutsättningar som finns att påverka planerings- eller beslutsprocessen (jfr Hallgren 2003). Det behöver finnas en gemensam grund där man vill och kan utbyta olika perspektiv.

Hur kan vi skapa så bra möjligheter som möjligt att utveckla en sådan gemensam grund där man kan och vill?

Ska jag nå framgång i kommunikationen måste jag veta så pass mycket om mottagarens perspektiv så att jag har något "att kroka tag i". Jag måste alltså söka efter något hos mottagaren som jag kan kroka tag i. Ett "nej" kan vara en sådan krok om det följs av ett "Varför tycker du det? Berätta!" Landskapsanalysen kan vara det ställe där vi samlar alla dessa berättelser om varför. Annars blir det som att hålla vatten på en gås – det man säger för att kommunicera rinner bara av.

Forskningen studerar vilken effekt deltagande har för förankringen av specifika vindkraftsprojekt. Detta har gett upphov till en mängd nya forskningsfrågor som rör planeringsprocessen för vindkraftsetablering.

Exempelvis hur möjligheter för deltagande kan skapas och hur planeringsprocessen bör se ut för att kunna hantera olika intressen. Forskningen har i stor utsträckning kommit att betrakta planeringsprocessen som ett problem som hindrar, snarare än hjälper, vindkraftsutvecklingen. Det handlar om brister i planeringssystemet och om svårigheter att hantera olika intressen och aktörer i planeringen. (Ur *Vindkraftens påverkan på människors intressen* (Vindval, maj 2012), s 120)

Workshopfrågor: Vad är det som väcker känslor? Vilka situationer är svåra? (Diskutera fyra och fyra)

Detta kom fram:

- Rätten att få vara negativ även om man inte har formell rätt att delta i processen
- Hur representativa är de särintressen som kommer fram?
- Farhågan att fastighetsvärdet sjunker.
- Enormt många människor som har synpunkter. Hur bemöter man utifrån regelverk som finns? Ofta blir det endast fokus på tekniska aspekter.
- Vem har bestämt 500 m? Vad är det baserat på?
- Språkförbistring mellan olika grupper
- "Grannar" och grannkommuner får ta mycket miljöpåverkan utan att tjäna på det själva och utan att ha formell rätt att påverka.
- Lätt att komma i argumentationskrig istället för att fördjupa det gemensamma kunnandet.
- Svårt att skilja på fakta och vad man "hört på bygden".
- Bemöta och förhålla sig till de känslor som väcks.
- Det finns en konflikt när man pratar vindkraft
- Den mänskliga känsligheten för förändring är stor, minnet är kort, den ser inte den förändring som ständigt sker.

3. Vindkraft, planering och attityder

Jamil Khan, Miljö- och energisystem, Lunds universitet

Jamil Khan är Lektor, statsvetare, har forskat kring planering av vindkraft, forskar nu kring lokal och nationell energi- och klimatpolitik.

Vindkraft är en viktig energikälla som kan ge betydande bidrag till Sveriges och världens elproduktion. Har dock problem (likt alla energikällor). Det är viktigt att uppmärksamma och ta hänsyn till lokal påverkan

- kanske ej lämpligt överallt
- demokratiska processen är central

Allmänna opinionen till vindkraft är positiv och stabil, 1999-2012 (Hedberg 2011, 2012), 65-70% vill bygga mer än idag, 15-20% som idag, 5-10% vill inte bygga mer. Mindre positivt i kommuner med mycket vindkraft: 54% ville bygga mer 2011, runt 70 % fram till 2008.

Lokalt motstånd till vindkraft kan bero på olika saker (Wolsink 1994):

1. Allmänt positiv till vindkraft men negativ till vindkraft i egna närområdet (NIMBY)
2. Kritisk till vindkraft generellt och även till lokala etableringar (5-10% i Sverige)
3. Allmänt positiv till vindkraft; utvecklar en negativ inställning till lokal etablering beroende på:
 - a) brister i projektet, lokal påverkan
 - b) negativ erfarenhet av planeringsprocessen, projektör, myndigheter

Flera studier visar på planeringsprocessens betydelse för allmänhetens inställning till vindkraft (Khan 2004, Wolsink 2007, Klintman & Waldo 2008, 2010). Nyckelfaktorer är att involvera människor tidigt och att det finns reella möjligheter att påverka utfallet. Deltagande ska dock inte ses som ett sätt att skapa acceptans utan snarare som en demokratisk rättighet och ett sätt att nå bättre beslut.

Alla projekt är unika:

➤ Lövstaviken, Falkenberg

- 5 vindkraftverk vid kusten, 2007, intervjustudie 2003
- Lång samrådsprocess där projektet förändrades en del efter dialog och samråd
- Motstånd från fritids- och permanentboende i närheten
- Intervjuer visade en lång historia av missnöje med kommunen kring hur området hade utvecklats; gradvis industrialisering, reningsverk

Slutsats: Reaktionerna till vindkraftsparken präglades av tidigare relationer mellan kommun och närboende.

➤ Biogas, Lund

- Planer på biogasanläggning mellan Dalby och Lund, stoppades 2000, intervjustudie 2000-2001
- Förplanering mellan Sysav, kommunen, lantbrukare; alla positiva till projektet
- Lokalisering presenteras för allmänheten juni 1998
- Motstånd från boende i Dalby under 1998-1999

- Projektet stoppas i byggnadsnämnden januari 2000

Slutsats: Polariserade bilder av planeringsprocessen och av motståndarna. *Projektören (Sysav):* lång och grundlig planering med många parter; öppen planering utan hemligheter; motståndarnas motiv var egoistiska och använde propaganda. *Närboende:* bristfällig information och samråd; projektören agerade som att beslutet redan var fattat; projektören var ointresserad av närboendes synpunkter.

Kommunen har en nyckelroll vid vindkraftsplanering. En studie av vindkraftsplanering i Skånes kommuner (Bladh 2011) visar:

- Stora skillnader vad gäller inställning till vindkraft, utbyggnad av vindkraft och planeringsberedskap (Bladh 2011)
- Generellt svalt intresse för en större utbyggnad i många kommuner
- Brister i deltagande och svårigheter att få till stånd en konstruktiv dialog kring vindkraft

Exempel på kommuners planering:

- Aktivt positiv, liten grad av strategisk planering (*Laholm 1990-t, Eslöv?*)
 - Många vindkraftslokaliseringar; risk att den samlade utbyggnaden blir kaotisk, risk att utveckla en negativ opinion till vindkraft
- Restriktiv (*Båstad, Lomma*)
- Avvaktande inställning (*Östra Göinge, Klippan*)
 - Låg beredskap när vindkraft blir aktuellt; planer görs inte grundligt; beslutsfattare känsliga för opinioner

Vad är en bra planeringsprocess? Man bör skapa legitimitet för processen, men inte nödvändigtvis acceptans. Medborgare nonchalerar planerna för mycket och är dåliga på att väcka planeringsprocesser. Men när media gör det bränner det till. För en bra planeringsprocess behövs en tydlig viljeinriktning från kommunens sida, medborgardeltagande och planering från det större till det mindre:

- Principdiskussion kring vindkraft i kommunen
- Vilka områden är lämpliga
- Projektnivå

4. Erfarenheter från kommunikation av Hallandsås-projektet och vindkraft

Mattias Hennius, E.ON

Mattias är inbjuden för att dela med sig av sina femton år som kommunikatör. Han har varit med på samrådsmöten runt om i världen och har erfarenhet från bygget av tunneln genom Hallandsås, samt från vindkraftsetablering.

Man behöver alltid ha med sig ett stringent budskap och mycket material. Alla frågor kan komma när man möter allmänheten, så man måste vara påläst. Kunniga och förberedda personer skapar förtroende.

Även om det finns regionala skillnader i hur man uppfattar vindkraft så är den lokala diskussionen liknande över allt. Man kan inte fokusera på att projektet är problemet, utan se det som lösning på något annat. Många människor uppfattade Hallandsås-tunneln som ett problem, men egentligen var det lösningen på en transportproblematik över Hallandsås.

Vid ett samråd är det svårt att ha ett samtal med berörda när alla ansvariga inte är där. Kommunen måste stå för planarbetet, den nationella vindkraftssamordnaren för statens riktlinjer och markägaren för viljan att använda sin mark. Samrådsprocessen innebär att försöka hitta lösningar för de som verkligen påverkas, ofta en liten grupp som är riktigt arg.

Fråga: Om man skriver avtal med markägare så borde processen redan vara påverkad?

Svar: Svårt att ha samråd utan att ha något att diskutera. Andra grupper kan först komma in efter att ett avtal med markägaren har slutits.

4. Workshop

Anna Ranger, Reflekta Verksamhetsutveckling

Hur kan vi förebygga de svåra situationer som vi identifierade på workshopen i morse?

Ett sätt att informera om vindkraftens förutsättningar i kommunerna är genom informationsblad. Skånes vindkraftsakademi arbetar med att ta fram informationsblad som beskriver vindkraftsläget i alla 33 skånska kommuner. De tar upp innehållet i de senaste översiktsplanerna, informerar om vilka typer av landskap som finns i kommunen, hur mycket det blåser, samt hur mycket information som finns lättillgänglig på kommunernas hemsidor.

I grupper om fyra personer diskuterades dessa informationsblad och redovisade sedan vad man tänkte på efter förmiddagens workshops och presentationer. Detta kom fram:

- Hur förändrar man den demokratiska processen så att fler vill och kan bli delaktiga?
- Metod att öka demokrati-processen behövs. Vad har kommuner för möjligheter och förutsättningar?
- Hur ska en bra medborgarprocess se ut? Vem ska delta och när? På vilket sätt? Vad ska diskuteras?
- Landskapsarkitektoniska rekommendationer för vindkraft: hur är de förankrade i gemene mans tyckande?
- Bättre medborgardialog kring vindkraft i nästa ÖP-process. Tematiska möten med t.ex. vindkraft. Bjud in Skånes vindkraftsakademi, företag, föreningar etc.
- Det är bra att vi har ventilerat det viktiga som känslor och tyckande i vindkraftsdebatten, som har så "stor makt" på om kraftverket byggs eller inte.
- Samråd/medborgardialog: Hur engagera människor tidigt i processen när de "endast" är indirekt berörda? Hur fånga intressenter som inte gör sig hörda?
- Det är viktigt med en bra process och kommunikation med medborgare.
- Det finns behov av saklig information. Var man kan söka vidare?
- Samråd tidigt, lyssna på allmänheten, informationsblad från kommunerna.
- Aktörernas samspel och i interaktion mellan varandra. Vikten av att vara tydlig i sina mål om vindkraft eller annat som kommunen vill ha igenom för sina invånare. Sätt tydliga mål, analysera och var så ärlig som möjligt.

Alla presentationer finns att ladda ner i PDF-format på www.vindkraftsakademin.se

Deltagare 8 oktober, seminarium 3

Namn	Organisation
Agne Johansson	Klippans kommun (MP)
Anders Edvardsson	Klimat- och energirådgivare, Energikontoret Skåne
Anders Elmqvist	Serviceförvaltningen, Malmö stad
Annica Elvefors	Ledamot Miljötillsynsnämnden Höganäs kommun
Ann-Marie Johnsson	Kommunstyrelsen Båstad kommun
Bengt Hellström	KF och Miljönämnden i Landskrona
Christian Wintenby	Stadsbyggnadskontoret, Lunds kommun
Fredrik Ingmarson	Stadsbyggnadskontoret, Malmö stad
Karin Sigvardsson	Osby kommun
Lennart Glans	Miljö- och byggnämnden Burlövs kommun
Margareta Dahlgren	Plan- och byggnämnden (KD) Klippans kommun
Martin Tång	Klippans kommun, planeringsarkitekt
Nils-Börje Nilsson	Båstad kommun [C]
Oddvar Fiskesjö	Enhetschef, Enheten för miljöstrategier, Samhällsplanering, Regional Utveckling, Region Skåne
Per Roos	Sjöbo kommun
Petra Ekström	Miljö- och byggnadsnämnden Burlövs kommun
Rebecka Christoffersson	Miljöinspektör, Söderåsens Miljöförbund
Roger Holm	Miljöförvaltningen Lunds kommun
Terez Palffy	Energikontoret Skåne
Thomas Lundberg	LIA-student, praktikant Energikontoret Skåne
Tomas Sjödahl	Projektledare Energi, Malmö stad
Petra Ekström	Miljö- och byggnämnden Burlövs kommun
Per Roos	Sjöbo kommun
Anna Ranger	Reflekta Verksamhetsutveckling
Anna Tibbelin	Skånes vindkraftsakademi/Energikontoret Skåne
Jamil Khan	Universitetslektor, Miljö- och Energisystem, LTH
Mattias Hennius	E.ON Sverige